

тексту. Але, як зауважує М.Черепанов, не можна, виходячи зі стилістичних ознак, робити висновки про взаємодію жанрів, оскільки в статті чи огляді може виникнути елемент памфлету або фейлетону, проте він буде полягати не в іронічній характеристиці, а в окремому використанні методу сатиричної типізації. Дослідник акцентує свою увагу на цьому не випадково, „не з педантичних мотивів зберегти „чистоту” жанру”. Він говорить про те, що неправильне обґрунтування характеру взаємодії жанрів призводить до нівелювання кожного з них, до утвердження думки про обмеженість мовних ресурсів даної жанрової форми, про взаємозалежність в тих випадках, коли жанр володіє достатнім потенціалом структурних і мовних засобів для самостійного вирішення творчого завдання¹¹.

¹Бацевич Ф. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005, – 5; ²Там само. – С.5; ³Дж. Остин. Слово как действие//Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1986. – Выпуск XVII. – С.86; ⁴Бахтин М. Проблема речевых жанров // Бахтин М. Литературно-критические статьи. – М., 1986. – С. 428-472; ⁵ Черепанов М. Проблемы теории буддистистики. – М., 1973. – С.121; ⁶Там же – С.212; ⁷Там же – С.215; ⁸Там же – С.219; ⁹Там же – С.225; ¹⁰Там же – С.229; ¹¹Там же – С.230.

Д.В. Дергач, асп.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНІМІВ У ТЕКСТАХ СТИЛЮ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У статті подається інформація про основні ознаки власних назв, специфіку їх функціонування та трансформації у текстах стилю масової інформації. Найпродуктивнішими виявилися процеси, пов'язані зі стилістичним потенціалом слова. Серед них можна виділити метонімію, порівняння, епітети, перифраз, а також використання прізвиськ.

The article touches upon the problem of the proper names' peculiarities, specificity their transformation in the texts of mass media style. The most extended were exposed the processes, connected with the stylistic potential of the word. Among them we can emphasize metonymy, simile, epithets, periphrasis and using the nicknames.

Власні назви посідають особливе місце в лексичній системі мови. Це зумовлюється, в першу чергу, головною їхньою функцією –

виділяти предмет чи явище з однорідних, персоніфікувати його і передбачає обов'язкову наявність онімів серед інших мовних одиниць, які в сукупності формують структуру лексичного рівня. Оніми, як і інші елементи лексичної системи, визначають її повноту і водночас неоднорідність.

Сучасне розуміння специфіки онімної лексики, яку лише з 50-60-х років XX століття стали розглядати як самостійну одиницю, мовну універсалію, притаманну всім без винятку мовам світу, ґрунтується на дослідженнях зарубіжних і вітчизняних лінгвістів. Відповідно до сформульованих ними тез щодо значення власних назв їх можна поділити на три групи ¹: 1) А.Г.Гардінер, Дж. Ст. Мілль, Б.Рассел, О.О.Реформатський та інші заперечують наявність у власних імен значення як у мові, так і мовленні; 2) О.Єсперсен, Є.Курилович та інші вважають, що імена мають значення лише в мовленні; 3) Л.В.Щерба, Б.Н.Болотов та інші зазначають, що оніми мають значення і в мові, і в мовленні, але воно відрізняється від значення загальних назв. О.В.Суперанська, в свою чергу, визначає власну назву як слово, індивідуально закріплене за конкретним об'єктом, який має ще й загальну назву, що співвідносить його з класом об'єктів та поняттям. Безпосередньої понятійної співвіднесеності вона не має. На думку дослідниці, власними назвами можуть бути різні лексичні одиниці: окремі слова, групи слів, фрази й цілі речення ².

Враховуючи багатовікову традицію ономастичних досліджень, які лише на території України проводяться вже близько двох століть (від часів М.О.Максимовича, І.І.Срезневського), таку неоднозначність тлумачень особливостей ономастичної системи та її складність, науковці для структурування спеціальних лінгвістичних студій у галузі ономастики запровадили термін *ономастичний простір* на позначення власних назв, які використовуються у мові певного народу для найменування реальних, гіпотетичних і фантастичних об'єктів ³. Це поняття визначається моделлю світу, яка існує в уявленнях певного народу на сучасному етапі розвитку, але завжди зберігає світоглядні елементи попередніх епох. У людей, які належать до різних культур, територій, вікових груп, ономастичний простір має абсолютно різне наповнення. При цьому ономастизуються різні класи предметів. Світ реальних речей доповнюється світом речей вигаданих, що сприймаються, як реальні ⁴.

З категорією ономастичного простору тісно пов'язане явище *ономастичного континууму*, іменної неперервності, яке охоплює не тільки власні назви всіх типів, які існують на суміжних територіях, а й значний пласт загальних назв, які, залучаючи їх до комплексу індивідуальних найменувань, супроводжують і орієнтують на названий об'єкт⁵.

Як відомо, власні назви мають різнопланову природу, що зумовлює багатоаспектність у підходах до вивчення їх типології та функцій. На це також впливає представленість онімів у всіх стилях української мови, особливості кожного з яких визначають характер їх використання. Проте, на нашу думку, їх функціонування найяскравіше виявляється у художньому та стилі масової інформації, тобто у сфері, яка так чи інакше пов'язана з творчістю. Наявність креативу тут визначається тим, що стилістичне використання імені слугує для творення образу, художньої деталі, для гумору й сатири, милозвучності мови, експресивно-емоційного забарвлення, характеристики героїв. Образ, пов'язаний зі стилістикою імені, у ЗМІ служить елементом публіцистичності, він є, так би мовити, "соціальним" образом, який, з одного боку, виступає як переосмислення соціально значущих подій, а з другого - бере участь у творенні механізму впливу на поведінку і діяльність людей, формування громадської думки, смаків, соціального ставлення до фактів та явищ дійсності.

Проведені нами дослідження показали, що власні назви у ЗМІ виступають як ідентифікатори дійсності, що відіграють важливу роль у референції, встановленні зв'язків тексту з соціально значущими реаліями. Вступаючи в різноманітні синтагматичні та парадигматичні відношення, власні назви забезпечують актуальність тексту, відтворюють складну ієрархію зв'язків об'єктів дійсності, орієнтують читача в просторі й часі. Особливостями функціонування онімів у зазначеному стилі є їх трансформація, видозміна форми, набуття специфічних конотацій – таких відтінків значення, що допомагають розкрити соціально значущі факти, процеси, явища, які стосуються носіїв імен. Тобто, онімне слово, введене в газетний текст, може, номінуючи певну ситуацію, об'єкт чи суб'єкт, надавати вислову не завжди притаманного значення, що досить часто відхиляється від основного чи нейтрального. Роль цих процесів у значенні власних назв як елемента публіцистичності здебільшого зростає в період політичних зламів, коли змінюються суспільні

настанови, цінності, переосмислюється ставлення до осіб, подій, історичних періодів. Беручи до уваги стрімку динаміку розгортання подій в Україні впродовж останніх 5 – 7 років, а також те, що мова мас-медіа характеризується мінливістю, нестабільністю свого словника і великим потенціалом у засвоєнні нових лексем, саме такий аспект вивчення стилістичного використання власних назв у ЗМІ з поглядом творення публіцистики видається перспективним.

Таким чином, використання онімів у мові ЗМІ передбачає, передусім, досягнення ефекту експресивності, а отже, – і максимального впливу на реципієнта. Для досягнення цього служать засоби соціальної експресії, елементом якої виступають стилістичні с граматичні прийоми із залученням власних назв.

Враховуючи це, ми намагалися задля виявлення особливостей використання реальних власних назв у публіцистиці – на сторінках преси, видань інформаційних агентств, у теле-, радіопрограмах та Інтернет-сайтах і проведення їх системного аналізу з-поміж багатьох прийомів введення імені до мас-медійного тексту обрати ті, які б ілюстрували функціонування, в першу чергу, додаткових, вторинних значень власної назви, іноді – на контрасті з первинними. Це пов'язано, передусім, з набуттям ними специфічних конотацій, що допомагають розкрити соціально значущі факти, процеси, явища, яких стосуються носії імен.

Соціальний аспект у даному випадку виявляється дуже важливим і актуальним, бо засоби масової інформації у чистому вигляді позначені соціальною орієнтацією спілкування, антропоцентричністю і відбивають соціально значущі події, факти, явища⁶. А вже власна назва, виконуючи головним чином номінативну функцію, коли потрапляє до мас-медійного тексту, отримує додаткове соціальне навантаження, оскільки вводить у текст соціально значущий денотат.

Сама специфіка ЗМІ передбачає рухливий, динамічний характер лексики їх текстів. Це, звичайно, стосується й онімів. В першу чергу мова йде про питання способів номінації і засобів творення власних назв, яке торкається двох аспектів – відапелятивного і внутрішньоонімного утворення. Відапелятивне утворення власних назв проявляється в результаті онімізації загальних назв, їх переході у власні без зміни форми слова та субстантивної онімізації прикметників, яка зустрічається переважно в урбанонімах. Внутрішньоонімне творення можна простежити через

трансонімізацію (утворення власних назв усіх розрядів на основі переносу відомого імені в інший ономастичний клас без зміни свого звучання: *Волга* – назва річки, прізвище депутата-соціаліста; *Оболонь* – назва заводу, район Києва) та **трансформацію** власних назв, яка відбувається за допомогою морфемної деривації. У першу чергу, цей процес стосується антропонімів, які, модифікуючись за допомогою демінутивних суфіксів, отримують значення суб'єктивної оцінки, переважно глузливого ставлення до відповідної особи.

Ці процеси яскраво прослідковуються на основі результатів, отриманих під час дослідження видозміни власних назв за рівнями мовної системи, серед яких найповніше представленими виявилися морфологічний і лексико-семантичний.

Морфологічний рівень представлений переважно словотвірними змінами онімів. Найпродуктивнішими способами словотвору виявилися морфологічні (афіксація – суфіксальний (*кучмізм, азаровщина, кадиоровщина, горбачовщина; путінізація, чеченізація, румунізація; юценківці, бандерівці, лимонівці, бютівці, есдеківці, пористи; Тарасик Чорновіл, Юлька, Луцик-революцик*), префіксально-суфіксальний (*прозахідний, проєвропейський; Приєльбрусья, Придністров'я, Придніпров'я, антиамериканісти*) способи, оказіональний словотвір (*Фуфляндія, чорнобильленд; Путінбург; нью-йоркщина, голлівудщина; майданити, тузлитися; Пісуарія, пісуари, Пісуарович*); безафіксний словотвір – аббревіація (звукові - *ПІСУАР, ПОЗЯ, СОТ, ЮНЕСКО, ООН, ПАРЄ* і под.; буквенні – *АМК, УМ, НСНУ, КСУ, "ВВ", ЦВК, НБУ, ЄС, РНБО* і под.; складові – *Мін'юст, Кабмін, Мінфін, Центрвиборчком*)), морфолого-синтаксичний (повна і неповна субстантивація) і лексико-семантичний, який пов'язаний із розщепленням багатозначного слова і поступовим утворенням омонімів: 1) фіксація прізвища, утвореного від апелятива: *Відповідь на запитання ведучого Миколи Вересня так і не пролунала*⁷. *Міністр у справах сім'ї, молоді та спорту Віктор Корж був у складі вітчизняної делегації, яка в Кардіффі виборола право для України та Польщі на проведення Євро-2012*⁸. *Українка Ольга Коробка стала переможницею та рекордсменкою чемпіонату Європи з важкої атлетики*⁹ і под.; 2) паралельне вживання в одному реченні прізвища й апелятива, від якого воно було утворене: *Як Вам грається на скрипці Олега Скрипки?*¹⁰. *Світлана Лобода не випадково зазначила, що лобода має чудодійні властивості*¹¹. *Вітчизняний гурт "Віа Гра" діє незгірш віагри*¹². *З любов'ю до Любові*¹³. *Українська важкоатлетка Ольга Коробка на чемпіонаті Європи*

підняла цілу коробку заліза ¹⁴. Цей різновид лексико-семантичного словотвору також можна розглядати в рамках лексичного рівня, оскільки таке поєднання і співвіднесення семантики апелятива й оніма спричинює особливий стилістичний ефект каламбуру і несподіваності.

На лексико-семантичному рівні домінували процеси, пов'язані зі стилістичним потенціалом слів. Серед найпродуктивніших із них можна виділити: 1) **метонімію**, яка полягає в заміні одного слова (поняття, образу) іншим на основі суміжності ознак і слугує важливим зображувальним і виразовим засобом, який передбачає перейменування за безпосередньою близькістю, за тісним внутрішнім і зовнішнім зв'язком відповідних осіб, явищ і предметів. Іншими словами, метонімію можна назвати контекстуальним синонімом (або синонімічним зворотом) якогось не названого, проте незримо присутнього об'єкта. Завдяки цій властивості вона ніби подвоює обсяг естетичної інформації ¹⁵. Наприклад, були помічені вживання назви місця перебування людей замість самих людей чи їхніх дій: *Що більше буде заяв Кремля, то важче розібратися громадянам у їх об'єктивності* ¹⁶. *Кириленко став головою фракції під тиском Банкової* ¹⁷. *Рейтинг "Регіонів" падає* ¹⁸. *Триває конфлікт між урядом і Банковою* ¹⁹. *"Наша Україна" визначилася* ²⁰. *Основна боротьба ведеться між Кремлем та Білим домом* ²¹. *Виходить, що Янукович – маріонетка Кремля* ²² і под.

До окремого типу метонімічного характеру слід віднести також випадки використання онімів у множині. Оскільки ці слова слугують для індивідуалізації предмета і їм не властиво функціонування у формі множини, такий слововжиток набуває особливого експресивного забарвлення. Найбільш нестійкими й такими, що піддаються переосмисленню, виявилися такі власні назви: а) імена політиків, громадських, релігійних, військових діячів; б) назви міст та провідних державних установ; в) імена та прізвища митців – співаків, літераторів. Саме завдяки тому, що вони відомі, відкриваються можливості для їх переходу в імена-узагальнення, своєрідні символи: 1) антропоніми: *табачники, суркіси, корчинські, кучми, симоненки, кравчуки, моголівські* та ін.: а) імена політиків, громадських діячів: *Суркіси бігали за суддями з шубами в руках* ²³. *З таким успіхом наші табачники могли б собі відсвяткувати і ювілей Бен-Гура, Бен-Гуріона, ба навіть царя Давида* ²⁴. ...Отак

гартувалась сталь, з якої ліпилися майбутні корчинські²⁵. Сплять і мріють “товариці” симоненки повернути історію назад, а тому знову вигадують всякі нісенітниці²⁶. Усі ці єльцини, чубайси, абрамовичі, фрідмани забрали наші національні багатства²⁷. Настала пора табачників²⁸; б) імена митців, акторів, співаків, літературних персонажів, героїв кінофільмів, що вказує на їх актуалізацію в сучасний період: Помічено сумну річ: в нашій літературі дедалі частіше з'являється образ жінки вульгарної, підступної агресивної хижачки... Де ті цютливі й поетичні Наталки Полтавки, Шури Ясногорські?²⁹. Слухаючи альтернативне звучання професійного студійного запису, такого несхожого на заїжджених наталок моголівських та ірин білик, я подумала, що таки варто слухати нову українську музику³⁰. По всьому Подолу, аж до самої Ворскли, співали та вигукували сотні Наталок Полтавок та горлали сотні безжурних Петрів³¹. Вберегти від зневаги подвижницьку працю покоління Яновських і Рильських – наш святий обов'язок³². Хуани Карлоси з Маріями відпочивають³³. Продюсери почали випускати на екран своїх, до болю знайомих Карлів та Марій³⁴. Зранку до ночі з'ясовують стосунки різноманітні “вовчиці” та зцілюються любов'ю батьки і діти³⁵. Стуси гниють у могилах, а нащадків стусів судять уже нові волики³⁶; 2) топоніми: Як мені набридли усі ці америки і лас-вегаси³⁷. У 18 років, після закінчення коледжу, я поїхав у Європу³⁸. У закордонних відрядженнях Путіну завжди бракує часу для культурної програми: музеї і галереї у Парижах – Лондонах він не відвідує³⁹;

2) **перифраз** – заміна власної назви її загальновідомим зворотом-характеристикою, прямого найменування предмету чи особи непрямым його означенням, даним у формі описового словесного зворота, що вказує на предмет чи особу, виділяючи побічні ознаки⁴⁰. “БМ банк” – українська філія “Банку Москви”, який належить меру білокам'яної Юрію Лужкову⁴¹. Сподівання на мадам Руаяль покладають євроентузіасту усього Старого Континенту⁴². Світовий король біатлону здобув чергову фесричну перемогу⁴³. (Йдеться про знаменитого норвежця Оле Айнера Бйорндалена – прим. авт.). Увесь “третій світ” починає наздоганяти європейську цивілізацію за добробутом⁴⁴. Полтавська битва мала значний вплив на становище України й інших європейських держав, змушених відтоді оглядатися на непередбачуваного “північного ведмедя”⁴⁵. Випущена книга спогадів

“Київський зошит Давида Боровського” про визначного сценографа, який у Лесиному театрі створив 32 вистави ⁴⁶. Під час масової еміграції до Канади та США деякі цінні речі опинилися за океаном ⁴⁷. ...Оце і буде справжній Львів. Або, як його ще називають, - місто Лева ⁴⁸. Рим, Київ, Єрусалим претендують на статус “вічного міста” ⁴⁹. Загалом цей спосіб є стилістично нейтральним і застосовується, здебільшого, для урізноманітнення лексичної системи тексту, уникнення повторів чи тавтологій. Хоча траплялися випадки, коли за допомогою цього принципу подвійної номінації давалися досить різкі, саркастичні оцінні характеристики: *Тільки так ми зістрибнемо з газової голки лукавого північного сусіда* ⁵⁰. *Мільйони виборців, які голосували за Януковича, віддавали голоси за “справжнього мужика”* ⁵¹.

3) **епітет** – слово, що вказує на одну з ознак того, хто називається, і має на меті конкретизувати уявлення про нього ⁵²; образне означення особи, предмета, явища, поняття, дії, стану ⁵³. Найбільше було зафіксовано епітетів, виражених: а) іменниками: *А що вже казати про козака Кучму?* ⁵⁴. *Я собі уявляю, як Янукович на чолі шахтарів з кулеметницею Богатирьовою гасає по волинських лісах* ⁵⁵; б) прикметниками: *Проти цього повстав вірний соратник полум'яної Наташі Володимир Марченко* ⁵⁶.

4) **порівняння** – словесний вираз, в якому уявлення про зображуваний предмет конкретизується шляхом зіставлення його з іншим предметом, таким, що містить у собі необхідні для конкретизації уявлення ознаки в більш концентрованому вигляді ⁵⁷. Основною слід визначити модель порівняння, утвореного без сполучників: 1) за допомогою предиката: а) антропоніми: *Костянтина Леонтєва називали російським Ніцше* ⁵⁸ (за подібністю філософських поглядів). *З кожним ударом у ньому стає все більше видно Мефістофеля* ⁵⁹. *Сьогодні Григорій Омельченко нагадує Дон Кіхота, який даремно веде безперспективну війну з мафіозними “вітряками” на печерських пагорбах* ⁶⁰ (за подібністю особливостей діяльності). *Мадонною соціопитувань, новітньою Жанною Д'Арк називають нині президента регіону Пуату-Шарант чарівну Сеголен Руаяль* ⁶¹. *Чи хотіла б група “Side” стати новими “Океанами”* ⁶² (мова йдеться про гурт “Океан Ельзи” – прим. авт.). *Лазаренко міг увянути себе новим Сталіним* ⁶³ (за поширенням повноважень). *Геніального Михайла Дрона рідні називають “маленьким Страдіварі”* ⁶⁴; б) топоніми: *Вилкове називають*

українською Венецією, бо там половина вулиць затоплені ⁶⁵. Львів називають маленьким Парижем, проте Париж це не називають великим Львовом ⁶⁶. Полтава нагадує російський Петербург ⁶⁷; 2) із пропуском сполучникової компаративної зв'язки: а) антропоніми: Р'яно до справи взявся Піскун – великий Шерлок Холмс ⁶⁸ (порівняння за професійною діяльністю); б) топоніми: Під Києвом є свій малий Китай – Велика Димерка ⁶⁹. Листівками був засмічений увесь центр Львова – галицького П'ємонту ⁷⁰. Україна – не Югославія ⁷¹?

Досить незвичною і рідко вживаною моделлю порівняння є структура типу “а ля + Н.в.”, яка, на нашу думку, незважаючи на своєрідну будову, що, до речі, вносить момент цікавості і непередбачуваності самого тексту, може виступати на рівні з класичними сполучниковими порівняннями, виконуючи абсолютно ті самі функції: Пономарьову одна західна компанія пропонує записати альбом у народному дусі “а ля калінка-малінка” у супроводі оркестру народних інструментів ⁷². Комісарська шкiрянка “а ля Троцький” тимчасово відпочиває у шафі ⁷³. Світлана Лобода розгулює на екрані у претензійних костюмчиках а ля Людожерка Еллочка ⁷⁴.

5) Дуже схожим за функціями і колоритом є використання для модифікації власних назв специфічних **прізвицьк** – яскравого пласту української лексики. Вони, будучи онімами, мають, без сумніву, мотивовану природу, обумовлену завданнями вторинної, додаткової номінації, наділеної певними конотаціями емотивного й оцінного характеру. Прізвицька, які були зафіксовані у мас-медійних текстах, являють собою різноманітні узуальні оніми й апелятиви, використані у якості вторинних власних назв й отримані шляхом лексичної деривації на основі уявлень і вражень про відповідну особу і ті події, в яких вона брала участь: Голова комітету з правової політики Верховної Ради Сергій Ківалов “Підрахуй” поширив інформацію, що суддя Мукачівського суду перебуває в реанімації ⁷⁵. Шоколадний Король на прізвицько “Порох” ⁷⁶. Юлія Володимирівна набирає зловісного образу “дами з косою” ⁷⁷. Книги Володимира Цибулька простіше знайти, ніж зустріти самого Цибулю на мистецьких збіговиськах ⁷⁸. Було оприлюднено записку російського підприємця Максима Курочкіна, котрого преса називає кримінальним авторитетом Максом Бешеним ⁷⁹. Такі okazіональні прізвицька безперечно мають ефект новизни як будь-яке інше нове слово, яке вражає своєю незвичністю, нестандартним способом утворення, і

впливають на нагромадження смислів, оскільки виконують функцію не тільки і не стільки найменування, скільки функцію експресивну – вираження ставлення того, хто говорить, до відповідного об'єкта.

Своєрідним різновидом прізвиська можна вважати ім'я персонажа, часто закріплене за тим чи іншим діячем, який виконував його роль у фільмі, театральній постановці або з яким пов'язують його діяльність. Помітною є тенденція використання такої назви паралельно з іменем особи: *Знаменита “Емануель” Сільвія Крістель написала відверті мемуари*⁸⁰. *У другій виставі Валерій Гаркалін брав участь разом із відомою Жанною Аркадіївною Ольгою Прокоф'євою*⁸¹. *До театру увійшла українська Жанна Володимирівна д'Арк*⁸². *Речі Сильвестра Сталлоне, голівудського Роккі, були передані до музею*⁸³ (актора Сильвестра Сталлоне було названо іменем персонажа Роккі, роль якого він зіграв у 5 фільмах). *Неперевершений Король біатлону. Оле Айнер Бойрдален через Кубок світу з лижних перегонів пропустив етап Кубку світу з біатлону*⁸⁴.

Отже, на основі проведених досліджень, можна зробити висновок про особливості вживання і функціонування власних назв в рамках текстів стилю масової інформації. З одного боку, дуже помітним є посилення впливу антропоцентризму, що проявляється в переважанні серед загального масиву лексики найменувань людей і великої кількості новотворів від цих назв. З іншого боку, спостерігається яскраво виражена тенденція до відображення в мові номінації розповсюджених, глобальних процесів, які мають політичну, економічну, соціальну і культурну значимість.

Вступаючи в різноманітні синтагматичні та парадигматичні контакти, імена забезпечують актуальність тексту, відтворюють складну ієрархію відношень між об'єктами дійсності, орієнтують читача в просторі й часі. У ЗМІ соціальні компоненти значення імені тісно переплітаються з авторськими семами, які передбачають оцінку об'єкта іменування й емоційно-експресивний заряд.

¹Фонякова О.И. Семантизация имени собственного в художественном тексте // Шоста республіканська ономастична конференція. – Одеса, 1990. – С. 164; ²Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – М.: Наука, 1973. – С. 11; ³Там само. – С. 15. ⁴Теория и методика ономастических исследований / Ответственный редактор А.П. Непокупный. – М.: Наука, 1986. – С. 9; ⁵Там само. – С. 12; ⁶Мойсієнко А.К. Образний світ онімного слова // Дивослово. – 2006. - № 4. – С. 34; ⁷Дзеркало тижня. – 2007. - № 9 (638); ⁸Спортивна газета. – 2007. -

№ 36; ⁹Там само; ¹⁰Ефір програми "Танці з зірками 2". – "1+1". – 2007. – 14.04; ¹¹Post-Поступ. – 2007. – № 7 (13); ¹²Там само; ¹³Червоний гірник. – 2007. – 13.03; ¹⁴Спортивна газета. Зазнач. видання; ¹⁵Ткаченко А.О. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. – 2-е вид., випр. і доповн. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2003. – С. 240; ¹⁶Вечірній Київ. – 2007. – 9.12; ¹⁷Експрес. – 2007. – № 18; ¹⁸Там само; ¹⁹Вечірній Київ. – 2006. – 18.11; ²⁰Шлях перемоги. – Число 46 (2736); ²¹Post-Поступ. – 2007. – № 6 (12); ²²Там само; ²³Вечірній Київ. – 2006. – 18.11; ²⁴Post-Поступ. – 2007. – № 5 (11); ²⁵Україна молода. – 2004. – 27.08; ²⁶Шлях перемоги. Зазнач. видання; ²⁷Україна молода. Зазнач. видання; ²⁸Post-Поступ. – 2006. – № 1; ²⁹Слово і час. – 1998. – № 4-5; ³⁰Post-Поступ. – 2006. – № 2; ³¹Київська старовина. – 2000. – № 6; ³²Там само; ³³Post-Поступ. – 2007. – № 6; ³⁴Там само; ³⁵Там само; ³⁶Сільські вісті. – 2003. – 9.09; ³⁷Самостійна Україна. – Число 40-41; ³⁸Post-Поступ. – 2007. – № 6 (12); ³⁹Комсомольська правда. – 2002. – 19.09; ⁴⁰Ткаченко А.О. Зазнач. праця. – С. 265; ⁴¹Post-Поступ. – 2006. – № 1; ⁴²Там само; ⁴³Ефір трансляції Кубку світу з біатлону. – "Мегаспорт". – 2007. – 15.02; ⁴⁴Експрес. – 2007. – № 20; ⁴⁵Post-Поступ. – 2007. – № 5 (11); ⁴⁶Вечірній Київ. – 2006. – 5.12; ⁴⁷Експрес. – 2007. – № 22; ⁴⁸Post-Поступ. – 2006. – № 2; ⁴⁹Post-Поступ. – 2007. – № 6 (12); ⁵⁰Post-Поступ. – 2006. – № 1; ⁵¹Там само; ⁵²Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За науковою редакцією Олександра Галича. – К.: Либідь, 2001. – С. 208; ⁵³Ткаченко А.О. Зазнач. праця. – С. 246; ⁵⁴Post-Поступ. – 2007. – № 5 (11); ⁵⁵Там само; ⁵⁶Там само; ⁵⁷Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Зазнач. праця. – С. 211; ⁵⁸Експерт. – 2002. – № 19; ⁵⁹Post-Поступ. – 2006. – № 1; ⁶⁰Інформаційний бюлетень. – infb.nm.ru/Archiv/21_00; ⁶¹Post-Поступ. – 2006. – № 2; ⁶²Там само; ⁶³Грані плюс. – 2001. – 22.11; ⁶⁴Ефір програми "Щиросердне зізнання". – ТРК "Україна". – 2007. – 20.04; ⁶⁵Post-Поступ. – 2006. – № 1; ⁶⁶Post-Поступ. – 2007. – № 6 (12); ⁶⁷Ефір програми "Галопом по Європах-2". – 2007. – 29.04; ⁶⁸Високий замок. – 2002. – 14.10; ⁶⁹Вечірній Київ. – 2006. – 5.12; ⁷⁰Post-Поступ. – 2007. – № 6 (12); ⁷¹Харківська газета "Час. – 2007". – № 62; ⁷²Post-Поступ. – 2007. – № 6 (12); ⁷³Там само; ⁷⁴Post-Поступ. – 2007. – № 7 (13); ⁷⁵Post-Поступ. – 2007. – № 6 (12); ⁷⁶Там само; ⁷⁷Там само; ⁷⁸Post-Поступ. – 2007. – № 5 (11); ⁷⁹Post-Поступ. – 2007. – № 7 (13); ⁸⁰Експрес. – 2007. – № 18; ⁸¹Експрес. – 2007. – № 24; ⁸²ПіК. – 2002. – № 3; ⁸³День. – 2006. – 5.12; ⁸⁴Ефір трансляції Кубку світу з біатлону. – "Мегаспорт". – 2007. – 1.03.